

Forslag

til

Lov om ændring af lov om folkeskolen.

Fremsat den 15. februar 1968 af *undervisningsministeren*.

§ 1.

I lov om folkeskolen, jfr. lovbekendtgørelse nr. 279 af 8. juli 1966, foretages følgende ændringer:

1. I § 4 indsættes som stk. 2:

„Stk. 2. Undervisningsministeren kan, når forholdene taler derfor, tillade, at der ved en kommunal gymnasieskole ikke oprettes nye 1. realklasser.“

2. § 50, stk. 2, ophæves, og i stedet indsættes:

„Stk. 2. For børn, der har længere skolevej end 3½ km i 1.-3. skoleår og 5 km i 4.-10. skoleår, kan kommunen drage omsorg for befordring til og fra en kommunal skole. For børn, der har kortere skolevej, kan kommunen drage omsorg for sådan befordring, hvis hensynet til børnenes sikkerhed i trafikken gør det særlig påkrævet.“

Stk. 3. Kommuner, der ikke alene eller gennem skoleforbund har indrettet 8. hovedskoleklasse, 9. klasse, 10. klasse eller realafdeling, kan, hvis betingelserne i stk. 2 i øvrigt er opfyldt, helt eller delvis afholde

udgifterne til befordring til og fra skole af børn, der hører hjemme i kommunen, men følger undervisningen i de pågældende klasser i en anden kommunes (skoleforbunds) skole, i en statsskole, en friskole eller en privat eksamensberettiget skole.

Stk. 4. Skoledirektionen kan pålægge en kommune at sørge for befordring efter stk. 2 og 3. Hvor pålægget alene er begrundet i hensynet til børnenes sikkerhed, kan det kun gives, hvis de trafikale ulemper ikke med rimelighed kan forlanges afhjulpet gennem vejtekniske eller færdselsregulerende foranstaltninger.

Stk. 5. For så vidt en befordringsordning efter stk. 2-4 er godkendt af skoledirektionen, bidrager skolefonden med halvdelen af de af kommunen afholdte udgifter. Staten refunderer skolefonden halvdelen af dette tilskud. Sker befordringen alene af hensyn til børnenes sikkerhed, er det en betingelse for skoledirektionens godkendelse, at den efter stk. 4 kunne have pålagt kommunen at sørge for befordringen.“

§ 2.

Loven træder i kraft den 1. august 1968.

Bemærkninger til lovforslaget.

Til § 1 nr. 1.

Forslaget er en konsekvens af det samtidig fremsatte forslag til lov om ændring af lov om gymnasieskoler, og der henvises til bemærkningerne til nævnte forslag.

Til § 1 nr. 2.

Folkeskolelovens § 50, stk. 1, indeholder en bestemmelse om, at en kommune som regel inddeles i skoledistrikter, der kan være større for hoved-

skolens højere klasser og for realafdelinger end for hovedskolens lavere klasser. I forbindelse hermed er det fastsat, at det skal tilstræbes, at børnene som regel i de 3 første årgange i hovedskolen ikke får mere end 3½ km til skole og i de følgende årgange ikke mere end 5 km. I § 50, stk. 2, er det endvidere bestemt, at skoledirektionen, når de i stk. 1 anførte afstande overskrides, kan forlange, at kommunen drager omsorg for, at fjernere boende

Undervisningsmin. 1. afd. j. nr. 09-09-08/67

31 Fremsatte lovforslag (undt. finans- og tillægsbev.lovforslag).

børn ved ruteautomobil eller på anden måde befordres til skolen, og at skolefonden og statskassen yder tilskud til kommunen med halvdelen af de dertil medgående udgifter, når befordringen indrettes på en af skoledirektionen godkendt måde. Endelig indeholder § 50, stk. 2, 2. led, der blev tilføjet ved den i 1958 gennemførte ændring af folkeskoleloven, nogle bestemmelser om befordring til og fra realklasser, henholdsvis 8. hovedskoleklasse, 9. klasse eller 10. klasse og om ydelse af tilskud hertil, for så vidt angår børn, der er hjemmehørende i kommuner, der ikke selv kan tilbyde børnene undervisning i de nævnte klasser.

Nærværende lovforslag tilsigter i første række at tilvejebringe hjemmel for befordring af skole-søgende børn, hvor hensynet til børnenes sikkerhed i trafikken gør det særlig påkrævet. I forbindelse hermed foreslås nogle mindre ændringer af de gældende bestemmelser om befordring på grund af skolevejens længde, og der foretages i redaktionel henseende en ændret opdeling af de nugældende bestemmelser i § 50, stk. 2, således at dette stykke erstattes af 4 nye stykker (stk. 2-5). Med hensyn til de enkelte stykker skal man bemærke følgende:

Ad stk. 2, jfr. stk. 4. Bestemmelsen i stk. 2, 1. punktum, jfr. stk. 4, 1. punktum, svarer stort set til den gældende bestemmelse i § 50, stk. 2, 1. punktum. Bestemmelsen er nu formuleret på en sådan måde, at det udtrykkelig fremgår, at en kommune, når børnene har længere skolevej end henholdsvis 3½ km og 5 km, selv kan drage omsorg for, at børnene befordres til og fra skole, hvilket er i overensstemmelse med gældende praksis. Af den ændrede formulering følger endvidere, at der vil kunne etableres befordring af børn i undervisningspligtig alder, der får undervisning i en anden kommunes skole. Dette kan forekomme inden for specialundervisningen, der kan være centraliseret ved skolerne i nogle få af amtsråds-kredsens kommuner.

Stk. 2, 2. punktum, jfr. stk. 4, 2. punktum, indeholder den foreslåede nye bestemmelse om befordring af skolesøgende børn af trafik-sikkerhedsmæssige hensyn. Baggrunden for dette forslag er den i de senere år meget stærkt forøgede og stedse stigende motortrafik på hovedlandevejene og en del af landevejene og den deraf følgende forøgede risiko for de skolesøgende børn, der nødvendigvis må færdes på de nævnte veje, til fods eller på cykel, for at komme til og fra skole.

I en fra undervisningsministeriets skolefærdselsudvalg indhentet udtalelse af 12. april 1966 hedder det om det heromhandlede spørgsmål følgende:

„Med hensyn til spørgsmålet om af hensyn til børnenes sikkerhed at etablere befordring med skolebus (respektive yde tilskud til deres befordring med offentlige trafikmidler) over kortere afstande skal man udtale følgende:

Udvalget finder, at såvel pædagogiske som sundheds- og sikkerhedsmæssige hensyn taler for i princippet at søge børnenes færdsel til og fra skole betrygget i så henseende gennem de fornødne vejtekniske og færdselsregulerende foranstaltninger. En ordning, der kunne give anledning til, at man undlod at iværksætte sådanne efter forholdene påkrævede foranstaltninger som anlæg af cykelsti, forbedring af vejbelysningen, etablering af hastighedsbegrænsning, fodgængerfelter og lysregulering, fodgængerbroer etc. eller oprettelse af skolepatruljer og i stedet alene befordrede børnene i busser, ville efter udvalgets opfattelse generelt nedsætte trafik-sikkerheden for fodgængere og cyklister, specielt også for børnene, der bortset fra kørslen til og fra skole ville være henvist til at færdes på egen hånd under ringere trafikforhold. En befordringsordning ville ej heller i sig selv medvirke til at gøre børnene mere egnede til at klare sig i de vanskelige trafik-situationer, som de under alle omstændigheder vil komme ud for.

Hertil kommer, at en befordringsordning som den skitserede formentlig måtte administreres af de lokale og regionale skolemyndigheder i samarbejde med politi- og vejmyndighederne, hvilket ville give anledning til visse administrative problemer.

Endelig skal man pege på, at en udvidet befordringsordning i hvert fald i et vist omfang måtte omfatte også de bymæssige områder, og at de økonomiske konsekvenser heraf må forventes at blive ret betydelige.

Udvalget tør dog ikke udelukke, at der kan forekomme steder, hvor de trafikale forhold — uanset hvilke tekniske forholdsregler der træffes — er så vanskelige, at det frembyder betydelig risiko for børnene, eller hvor det praktisk taget udelukkende er børnenes færdsel til og fra skole, der kan begrunde iværksættelsen af vej- eller færdselstekniske foranstaltninger. Udvalget kan derfor anbefale, at der i sådanne tilfælde åbnes mulighed for at yde statstilskud til befordring af skoleelever af hensyn til trafik-sikkerheden, men tilskuddene bør efter udvalgets opfattelse udtrykkelig betinges af, at ulemperne ikke har kunnet afhjælpes — eller med rimelighed kan forlanges afhjulpet — på anden måde.“

Som oplyst i undervisningsministerens redegørelse af 19. maj 1967 til folketingets udvalg vedrørende undervisning og uddannelse har undervisningsministeriet til yderligere belysning af spørgsmålet indhentet udtalelser fra justitsministeriet og ministeriet for offentlige arbejder, vejdirektoratet. Såvel justitsministeriet som vejdirektoratet går ind for, at de gældende bestemmelser ændres efter de af skolefærdselsudvalget foreslåede retningslinjer.

Justitsministeriet har indhentet erklæringer fra rigspolitichefen og foreningen af politimestre i Danmark, hvortil ministeriet henholder sig. Rigspolitichefen anfører bl. a., at den foreslåede ændring vil kunne åbne mulighed for på en mere smidig og hensigtsmæssig måde at indpasse spørgsmålet om skolebusser m. v. i problemkredsen færdselssikkerhedsforanstaltninger for skolebørn. Politimesterforeningen tilslutter sig dette og bemærker desuden bl. a., at den går ud fra, at de afgørelser, der træffes i henhold til færdselslovens §§ 57 og 58 (om færdselsregulering og afmærkning), f. eks. afgørelser om nægtelse af hastighedsbegrænsning, akcepteres i den forstand, at etablering af skolebus ikke afvises under henvisning til, at f. eks. hastighedsbegrænsning snarere burde være indført. Både rigspolitichefen og politimesterforeningen mener, at der vil kunne være brug for udvidet adgang til at etablere befordringsordninger efter de angivne retningslinjer også i bymæssige områder.

Nærværende forslag bygger på de af skolefærdselsudvalget fremførte synspunkter, jfr. dog nedenfor for så vidt angår befordring inden for bymæssige områder. Befordring af skolebørn vil således ud fra rent trafikikkerhedsmæssige hensyn kun kunne etableres med delvis refusion af udgifterne fra skolefonden og statskassen, såfremt de trafikale ulemper ikke med rimelighed kan forlanges afhjulpet gennem vejtekniske eller færdselsregulerende foranstaltninger, jfr. forslagets stk. 5.

En befordringsordning af den heromhandlede art må som anført af skolefærdselsudvalget og forudsat af politimesterforeningen administreres af de lokale og regionale skolemyndigheder i samarbejde med politi- og vejmyndighederne. Fremgangsmåden må i øvrigt være den, at beslutning om etablering af befordringsordning træffes på grundlag af de afgørelser og skøn om vej-, trafik- og færdselsmæssige forhold, som henholdsvis vejmyndighederne og færdselsmyndighederne (politiet) er ansvarlige for i henhold til vejbestyrelsesloven og færdselsloven. Men selve beslutningen om, hvorvidt befordringsordning skal etableres og i bekræftende fald på hvilken måde, bør som efter

gældende lov træffes af skolemyndighederne, det vil sige af vedkommende kommunalbestyrelse som regel efter indstilling af skolekommissionen og med skoledirektionens godkendelse, eventuelt efter pålæg fra skoledirektionen.

Det må forventes, at den praktiske administration af ordningen vil give anledning til en del forhandlinger mellem de implicerede lokale vejmyndigheder, politimyndigheder og skolemyndigheder og dermed til en forøgelse af disse myndigheders arbejde. Også for skoledirektionerne vil der blive tale om en vis arbejdsforøgelse i forbindelse med behandlingen af forslag fra de stedlige skolemyndigheder om godkendelse af sådanne befordringsordninger. Derimod skulle der ikke blive tale om en forøgelse af undervisningsministeriets administrative arbejde, idet ministeriet under den gældende ordning ikke har ændret skoledirektionernes afgørelser i sager vedrørende etablering af befordringsordninger, og forslaget tilsigter ikke nogen ændring heri. Det bliver således — som efter den gældende bestemmelse i § 50, stk. 2, 1. led — altid skoledirektionens skøn, der er afgørende for, om en af de stedlige skolemyndigheder foreslået ordning kan godkendes, ligesom skoledirektionen kan give de stedlige skolemyndigheder pålæg om at drage omsorg for, at befordring etableres, enten fordi de i loven anførte afstande er overskredet, eller fordi trafikikkerhedsmæssige hensyn gør det særlig påkrævet — i sidstnævnte fald som anført efter forudgående forhandling med vejmyndighederne og politimyndighederne.

De gældende bestemmelser i folkeskolelovens § 50, stk. 2, vedrører kun sognekommunernes forhold. Undervisningsministeriet er imidlertid enig med skolefærdselsudvalget i, at reglerne om befordringsordninger principielt bør gælde alle kommuner, altså også bymæssige områder, men under hensyn til, at den kommunale struktur vil blive ændret som følge af kommunalreformens gennemførelse, har man ikke ment at burde foreslå ændringer, der på et enkelt område ville foregribe den kommende udvikling. Ifølge lov nr. 225 af 3. juni 1967 om revision af den kommunale inddeling § 1, nr. 1, jfr. § 2, stk. 1, skal de nye amtskommuner omfatte vedkommende amtsrådsreds (d. v. s. sognekommuner) samt de købstadkommuner m. v., der er beliggende i amtet. Som følge heraf vil alle primærkommuner fremtidig blive ligestillet i henseende til reglerne om det kommunale skolevæsen, og den forskel, som efter den nugældende ordning gør sig gældende på det heromhandlede område mellem sognekommuner på den ene side og købstadkommuner og hermed ligestillede kommuner på den anden

side, vil således forsvinde samtidig med ændringen af den kommunale struktur.

Ad stk. 3, jfr. stk. 4. Bestemmelsen svarer til den gældende bestemmelse i § 50, stk. 2, 3. punktum. Bestemmelsen er nu affattet parallelt med den tilsvarende bestemmelse i folkeskolelovens § 3, stk. 2, som ændret ved lov nr. 233 af 8. juni 1966, om kommunernes forpligtelse til at sørge for vederlagsfri undervisning i 8.-10. klasse og realafdelingen. Der kan herefter — i øvrigt i overensstemmelse med gældende praksis — også betales til befordring af elever til og fra de pågældende klasser ved en i eller uden for hjemstedskommunen beliggende friskole eller privat eksamensberettiget skole. Endvidere kan der som hidtil ydes tilskud til befordring af elever, der undervises i de pågældende klasser i en statskole.

Befordringen må i øvrigt foregå efter tilsvarende regler som i stk. 2, d. v. s. at eleverne enten skal have længere skolevej end 5 km, eller også må hensynet til deres sikkerhed i trafikken gøre befordring særlig påkrævet.

Ad stk. 5. § 50, stk. 2, indeholder i 2. og 4. punktum bestemmelser om, at skolefonden tilskylder halvdelen af udgifterne til befodringsordninger, der er indrettet med skoledirektionens godkendelse, og at statskassen refunderer skolefonden halvdelen af de af den til kommunerne ydede tilskud. Disse bestemmelser samles nu i én bestemmelse i stk. 5. Der foreslås ingen ændring af refusionsreglerne, d. v. s. at kommunerne fremdeles bærer halvdelen af udgifterne, medens skolefonden og statskassen hver afholder en fjerdedel heraf. Det bemærkes i denne forbindelse, at ministeriet har overvejet at foreslå, at der ydes højere statsrefusion af kommunernes udgifter til befordring af børn til og fra hjælpeklasser ved skoler i andre kommuner, jfr. bemærkningerne til stk. 2, men at man under hensyn til, at en omlægning af tilskuddet til befodringsudgifter i det hele må antages at være snart forestående, ikke har fundet det rigtigt nu at fremsætte forslag om højere statsrefusion på et enkelt område.

Statens udgifter til befordring af fjernboende børn har i de senere år været stærkt stigende som følge af den øgede centralisering af det kommunale skolevæsen på landet siden gennemførelsen af folkeskolelovsreformen i 1958. I de 3 seneste finansår, 1965-66, 1966-67 og 1967-68, er der således på finansloven bevilget henholdsvis 4,4 mill., 5,2 mill. og 6 mill. kr. til det nævnte formål. Det ligger i sagens natur, at det ikke er muligt at give præcise oplysninger om den forventede merudgift som følge af forslaget om tilvejebringelse af hjemmel for etablering af befodringsordninger af trafikikkerhedsmæssige hensyn, idet administrationen af en eventuel bestemmelse herom vil komme til at bero på de stedlige vej- og trafikmæssige forhold rundt omkring i landet og på de lokale myndigheders skøn, jfr. i denne forbindelse bemærkningerne til stk. 2. Man må dog antagelig kunne regne med en årlig merudgift for staten på ca. 200.000-300.000 kr. i de kommende 2 finansår. For skolefondenes vedkommende vil der blive tale om en tilsvarende årlig merudgift, medens kommunernes årlige merudgifter vil beløbe sig til det dobbelte.

Der vil ikke blive tale om merudgifter for skolefondene og statskassen som følge af befordring af børn til og fra hjælpeklasser i andre kommuner, idet ministeriet siden 1966 har godkendt, at skolefonden og statskassen i henhold til skoletilsynslovens § 32, stk. 1, nr. 3, afholder halvdelen af kommunernes udgifter hertil.

Når reglerne om befodringsordninger, d. v. s. befordring såvel på grund af skolevejens længde som af trafikikkerhedsmæssige grunde, i løbet af nogle år i forbindelse med kommunalreformens gennemførelse vil komme til at gælde alle kommuner, må man regne med statsudgifter af en anden størrelsesorden end ovenfor nævnt, men den heraf følgende udgiftsstigning må tages op i forbindelse med de forestående byrdefordelingsregler.

Som bilag til lovforslaget er optrykt de gældende bestemmelser i folkeskolelovens § 4 og § 50 sammenstillet med de ved lovforslaget foreslåede bestemmelser.

I dette bilag opføres i venstre spalte de i lovforslaget nævnte bestemmelser i den nugældende formulering, medens de foreslåede ændringer opføres i højre spalte.

Gældende lov.

§ 4. En kommunal gymnasieskole består af en gymnasieafdeling efter lov om gymnasieskoler og en realafdeling med 3 étårige klasser efter § 19, stk. 2. Den skal danne et samlet hele med egen leder.

§ 50. En kommune inddeles som regel i skoledistrikter, der kan være større for hovedskolens højere klasser og for realafdelinger end for hovedskolens lavere klasser. Det skal i så henseende tilstræbes, at børnene som regel i de 3 første årgange i hovedskolen ikke får mere end 3½ km til skole og i de følgende årgange ikke mere end 5 km. Skolekommissionen kan med kommunalbestyrelsens samtykke tillade, at børn søger skolen i et andet distrikt end det, hvortil de hører.

Stk. 2. Når de i stk. 1 anførte afstande overskrides, kan skoledirektionen forlange, at kommunen drager omsorg for, at fjernereboende børn ved ruteautomobil eller på anden måde befordres til skolen. Indrettes sådan befordring derefter på en af skoledirektionen godkendt måde, tilskyder skolefonden halvdelen af de dertil medgående udgifter; af dette beløb refunderer statskassen halvdelen.

Kommuner uden eksamensskole eller 8. hovedskoleklasse, 9. klasse eller 10. klasse kan med direktionens godkendelse og skal efter skoledirektionens forlangende yde tilskud til eller fuldt ud afholde udgifterne ved befordring af de i vedkommende kommune hjemmehørende børn til og fra realklasser, henholdsvis 8. hovedskoleklasse, 9. eller 10. klasse, uden for kommunen. Skolefonden tilskyder halvdelen af disse udgifter, og staten refunderer skolefonden halvdelen af de af den ydede tilskud til kommunerne.

Forslaget.

Ingen ændring. Bliver stk. 1.

Stk. 2. Undervisningsministeren kan, når forholdene taler derfor, tillade, at der ved en kommunal gymnasieskole ikke oprettes nye 1. realklasser.

Stk. 1. Ingen ændring.

Stk. 2. For børn, der har længere skolevej end 3½ km i 1.-3. skoleår og 5 km i 4.-10. skoleår, kan kommunen drage omsorg for befordring til og fra en kommunal skole. For børn, der har kortere skolevej, kan kommunen drage omsorg for sådan befordring, hvis hensynet til børnenes sikkerhed i trafikken gør det særlig påkrævet.

Stk. 3. Kommuner, der ikke alene eller gennem skoleforbund har indrettet 8. hovedskoleklasse, 9. klasse, 10. klasse eller realafdeling, kan, hvis betingelserne i stk. 2 i øvrigt er opfyldt, helt eller delvis afholde udgifterne til befordring til og fra skole af børn, der hører hjemme i kommunen, men følger undervisningen i de pågældende klasser i en anden kommunes (skoleforbunds) skole, i en statsskole, en friskole eller en privat eksamensberettiget skole.

Stk. 4. Skoledirektionen kan pålægge en kommune at sørge for befordring efter stk. 2 og 3. Hvor pålægget alene er begrundet i

*Gældende lov.**Forslaget.*

hensynet til børnenes sikkerhed, kan det kun gives, hvis de trafikale ulemper ikke med rimelighed kan forlanges afhjulpet gennem vejtekniske eller færdselsregulerende foranstaltninger.

Stk. 5. For så vidt en befordringsordning efter stk. 2-4 er godkendt af skoledirektionen, bidrager skolefonden med halvdelen af de af kommunen afholdte udgifter. Staten refunderer skolefonden halvdelen af dette tilskud. Sker befordringen alene af hensyn til børnenes sikkerhed, er det en betingelse for skoledirektionens godkendelse, at den efter stk. 4 kunne have pålagt kommunen at sørge for befordringen.